

Oslo, 10.12.2020

Til Olje- og energidepartementet

Innspill til arbeidet med kommende stortingsmelding om langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser

Vi viser til Olje- og energidepartementets (OED) oppfordring til å sende inn skriftlige innspill til arbeidet med stortingsmeldingen om langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser.

Norsk Friluftsliv er paraplyorganisasjon for 18 friluftslivsorganisasjoner, og vår oppgave er å ivareta friluftslivets interesser, herunder naturen som en grunnleggende forutsetning for friluftslivet. Utgangspunktet for vårt engasjement inn mot denne stortingsmeldingen, er erkjennelsen av naturen som en helt grunnleggende forutsetning for vår eksistens og bærekraftig utvikling. Arealinngrep og nedbygging av natur er den viktigste årsaken til tap av naturmangfold¹, og en betydelig driver av klimaendringene² - fremtidens energibehov må derfor dekkes av en fornybar energiproduksjon som ikke bidrar til ytterligere nedbygging av natur.

Behovet for en helhetlig energi, klima- og naturplan

Norsk Friluftsliv, i tillegg til en rekke forskningsmiljøer og natur- og friluftslivsorganisasjoner, mener det er behov for en evaluering av hele energi- og klimapolitikken, slik at energiproduksjon sees i sammenheng med de eksistensielle menneskeskaptene krisene, tap av naturmangfold og klimaendringer. I den anledningen har vi etterlyst en helhetlig energi- og klimaplan, som ser samfunnets forventede energibehov, spare- og energieffektiviseringstiltak og behovet for ulike former for ny energiproduksjon i sammenheng. En slik plan må ha som formål;

- å realisere de mest miljøvennlige tiltakene for ny fornybar energiproduksjon, som både er positivt for utfasing av fossilt energibruk, klima og naturmangfold.
- å vurdere dagens og fremtidens energiproduksjon ikke lenger bare ut fra bedriftsøkonomisk lønnsomhet, arbeidsplasser, markedsinteresser og en isolert klimagevinst, men i mye større grad bygge på den reelle betydningen og verdien av intakte økosystemtjenester, et rikt naturmangfold og store sammenhengende landarealer har for samfunnet totalt sett.
- å utnytte energien vi allerede produserer på en mer effektiv måte, før vi vurderer nye arealkrevende energiutbygginger. Det er blant annet avgjørende å hente ut potensialet i spare- og energieffektiviseringstiltak i norske husholdninger og eksisterende bygningsmasse.
- å realisere energi- og klimatiltak som ivaretar økosystemer, som f.eks. myrområder, som den mest kostnadseffektive løsningen for å lagre og øke opptaket av karbon³.

Selv om stortingsmeldingen om langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser løfter frem flere viktige temaer for fremtidens energi- og klimaarbeid, er det lite som foreløpig tyder på at dette er den overordnede og helhetlige energi- og klimaplanen vi trenger. I innstillingen fra energi- og miljøkomiteen ifm. behandlingen av vindkraftmeldingen, ble en helhetlig plan foreslått,

¹ [IPBES tilstandsrapport for naturen](#)

² [Klimapanelets spesialrapport om klimaendringer og landarealer](#)

³ [NINA rapport: Karbonlagring i norske økosystemer](#)

men dessverre nedstemt i Stortinget. Regjeringspartiene mener at en slik plan allerede er ivarettatt gjennom Meld. St. 25 (2015–2016) Kraft til endring, Klimaplan 2030 som fremmes denne høsten og kommende stortingsmelding om langsiktig verdiskaping fra norske energiressurser⁴. Dette beskriver et grunnleggende problem med dagens forvaltning – den er sterkt sektorisert og fragmentert. Utallige handlingsplaner og stortingsmeldinger på tvers av departementer, utarbeidet av ulike direktorater, vanskeliggjør helhetlige avveininger og prioriteringer mellom motstridende politiske mål, innen og på tvers av myndighetsområder. Vi mener en helhetlig plan vil bidra til å sikre felles eierskap og legitimitet for de politiske beslutningene som tas på tvers av departementene.

Verdensøkonomien er avhengig av naturen

I alt for lang tid har vi tært på naturkapitalen og kalt det for verdiskaping – en tankegang som har bidratt til både skadelig klimagassutslipp og tap av naturmangfold. Det er avgjørende å gå bort fra et «verdiskapingsbegrep» som forbruker mer av jordas ressurser enn det den tåler. Faktumet er at en slik «utnyttelse» av norske energiressurser, fort kan bli ulønnsomme dersom produksjonen går på bekostning av naturmangfoldet. For første gang i historien trekker *World Economic Forum* (WEF) i årets *Global Risks Report*, frem ekstremvær, manglende klimainnsats, naturkatastrofer, tap av naturmangfold og menneskeskapte miljøkatastrofer som de fem største truslene mot verdensøkonomien⁵. WEF har beregnet at over halve verdensøkonomien er moderat eller svært avhengig av naturen og de godene vi får fra den⁶. Det internasjonale naturpanelet (IPBES) har estimert at tap av naturmangfold og økosystemtjenester koster verden mer enn 10% av den globale BNP hvert år⁷.

Utvikling av norske energiressurser

Det er viktig at stortingsmeldingens fokus på havvind tar med seg erfaringene fra landbasert vindkraft, både med tanke på et svakt konsesjonsregime og mangelfulle naturfaglige vurderinger, men også til dels udemokratiske prosesser. Det er samtidig verdt å merke seg at ekspertene bak den nylig lanserte fagrapporten fra Havpanelet, peker på at det er stor usikkerhet rundt miljøeffektene av utvinning av mineraler på havbunnen⁸, og at en slik type virksomhet kan være i direkte konflikt med flere av FNs bærekraftsmål.

Kampen om å ta vare på vassdragsnaturen har preget norsk miljøvernhistorie gjennom hundre år, og verneplanene for vassdrag er viktig for å ta vare på vår unike vassdragsnatur. Sju av de 10 høyeste fossene er lagt i rør og to tredjedeler av de største elvene er regulert. Verneplanene er derfor i utgangspunktet et kompromiss mellom vernehensyn og utbyggingsinteresser. Norsk Friluftsliv forutsetter at stortingsmeldingen slår fast at verneplanene står fast, og at det ikke er aktuelt å bygge ut disse til energiformål. Stortingsmeldingen bør i stedet sette fokus på miljødesign og metodikkens evne til både utvide kraftproduksjon i eksisterende vannkraftanlegg og samtidig sette inn tiltak for å bedre miljøforholdene i innsjøer og vassdrag. Miljødesign kan angi både forventede gevinster og ulemper for miljøet ved økt kraftproduksjon ved dagens vannkraftanlegg og kan dermed kartlegge anleggene med størst kraftpotensial ved minst mulig naturinngrep⁹.

⁴ [Innstilling Meld. St. 28 \(2019–2020\) Vindkraft på land — Endringer i konsesjonsbehandlingen](#)

⁵ [World Economic Forum \(2020\). The global risks report 2020](#)

⁶ [World Economic Forum \(2020\). Nature Risk Rising: Why the Crisis Engulfing Nature Matters for Business and the Economy.](#)

⁷ <https://www.ipbes.net/news/media-release-worsening-worldwide-land-degradation-now-%E2%80%98critical%E2%80%99-undermining-well-being-32>

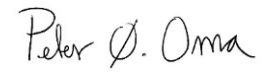
⁸ <https://www.oceanpanel.org/ocean-action/people-nature-economy-report.html>

⁹ [Miljødesign ved opprusting av eksisterende vannkraft](#)

Med vennlig hilsen
Norsk Friluftsliv

Bente Lier
generalsekretær

Peter Øygard Oma
friluftsfaglig rådgiver

